

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_14601

118ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Η ιδέα της τέχνης ως μίμησης ή αναπαράστασης της φύσης και της ζωής επικρατεί αναντίρρητα στη μοντέρνα τέχνη. **Λάθος**
2. Κατά τους εμπειριστές η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται κυρίως από τον ορθό λόγο. **Λάθος**
3. Ο Αριστοτέλης πιστεύει πως προϋπόθεση για την επίτευξη γνώσης αποτελεί η επαγωγική πορεία, δηλαδή η μετάβαση από το μερικό και συγκεκριμένο στο γενικό και αφηρημένο. **Σωστό**
4. Ο Βρετανός εμπειριστής Μπέϊκον ισχυρίζεται πως οι ιδέες μας δεν είναι έμφυτες, αλλά διαμορφώνονται στη βάση των εντυπώσεων που μας παρέχουν οι αισθήσεις. **Σωστό**
5. Στη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου γίνεται καταρχήν δεκτή η συμφωνία ότι η εξουσία του μονάρχη ή του ηγεμόνα εκπηγάζει από τη θεϊκή αυθεντία και δεν γνωρίζει κανένα απολύτως όριο. **Λάθος**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: καθολικές έννοιες, κατηγορική προσταγή, αυτοαναφορικότητα της τέχνης.

(μονάδες 15)

καθολικές έννοιες: Εκτός από τις έννοιες που δηλώνουν ένα σύνολο ίδιων πραγμάτων (π.χ. "βιβλίο"), έχουμε και έννοιες που δηλώνουν χαρακτηριστικά πραγμάτων. Ο Πλάτωνας διακρίνει τον κόσμο των αισθήσεων και τον κόσμο των

ιδεών που με βάση αυτόν προσπαθεί να βρει την καθαρή ουσία. Οι ιδέες προσεγγίζονται μόνο με το νου και είναι αιώνιες, προϋπάρχουν και αποτελούν τις καθарές ουσίες. Διάφορα αντικείμενα έχουν κάποια ιδιότητα. Η ιδιότητα έχει διάφορες διαβαθμίσεις για παράδειγμα κάποια αντικείμενα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο λευκά, κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο ή λιγότερο δίκαιοι. Τα αντικείμενα αλλάζουν όμως η ιδιότητα (λευκό/δικαιοσύνη) μένει πάντα ίδια και αποτελεί την καθαρή ουσία. Όμως η καθαρή ουσία για τον Πλάτωνα προσεγγίζεται μόνο με το νου.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους και τις διατυπώνει ως έννοιες που έχουν καθολική εμβέλεια. Σχηματίζουμε δηλαδή στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν δηλαδή από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι έννοιες αυτές που αποτυπώνουν γενικές ιδιότητες (λευκό/δικαιοσύνη) λόγω της γενικότητά τους προσδίδουν στα πράγματα νόημα αναγνωρίσιμο από όλους.

κατηγορική προσταγή Σύμφωνα με την κατηγορική προσταγή, πρέπει το υποκείμενο της πράξης να θέλει ο γνώμονας (κανόνας) της πράξης του να ισχύει ως καθολικός νόμος. Ο ηθικός νόμος πρέπει να μπορεί να ισχύει σε κάθε περίπτωση και να μη συνδέεται με συγκεκριμένους στόχους του ενός ή του άλλου υποκειμένου. Την διατύπωσε ο Καντ και την αποκαλεί κατηγορική προσταγή, επειδή έχει κατηγορικό -δηλαδή απόλυτο και όχι υποθετικό -χαρακτήρα.

Σύμφωνα με δεύτερη διατύπωση της κατηγορικής προσταγής ο Καντ προσδιορίζει καλύτερα το αίτημα του ισότιμου σεβασμού όλων των ανθρώπων. Πρέπει, αναφέρει, κάθε υποκείμενο να πράττει έτσι, ώστε να μεταχειρίζεται πάντοτε όλους τους άλλους ανθρώπους -όπως και τον εαυτό του ως σκοπούς και όχι μόνο ως μέσα των πράξεών του.

αυτοαναφορικότητα της τέχνης: Η καλλιτεχνική δημιουργία επιλέγει συχνά ως βασικό θέμα της όχι πια τον φυσικό, τον υπερβατικό ή τον εσωτερικό κόσμο, αλλά τον ίδιο της τον εαυτό.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Ποια είναι η προσθήκη του Λοκ στην εμπειριστική συλλογιστική;

(μονάδες 12)

ο Τζον Λοκ (17ος αιώνας) εμπλουτίζει τη συλλογή θεμελιωδών γνώσεων με τη λειτουργία μιας εσωτερικής αίσθησης, ενός αναστοχασμού. Αυτή η εσωτερική

αίσθηση αποτυπώνει ως “αντικείμενα” και τις καταστάσεις της εσωτερικής λειτουργίας του νου, το τι συμβαίνει όταν, για παράδειγμα, σκεφτόμαστε, πιστεύουμε, επιθυμούμε, αμφιβάλλουμε κτλ. Πέρα από αυτή την εσωτερική αίσθηση δεν υπάρχουν στοιχεία της γνώσης του κόσμου που να μπορούν να θεωρηθούν a priori, να είναι δηλαδή ανεξάρτητα από την εμπειρία. Ο νους δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένας “άγραφος χάρτης” (tabula rasa), στον οποίο αποτυπώνεται το υλικό της εξωτερικής και της εσωτερικής αίσθησης.

2β. Ποιες αδυναμίες, κατά τη γνώμη σας, παρουσιάζουν οι υλιστικές θεωρίες; Να τις παρουσιάσετε σύντομα.

(μονάδες 13)

Οι υλιστικές θεωρίες παρουσιάζουν αδυναμίες καθώς δεν μπορούν να εξηγήσουν το πώς η υλική βάση μπορεί να γεννήσει αυτό που λέμε πνεύμα, το πώς παράγεται η θεωρητική γνώση από τις αισθήσεις, πως αναπτύσσεται η γλώσσα και πως αναπτύσσονται οι νοητικές ικανότητες μέσα από τις οργανικές λειτουργίες.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού